

فلسفه تعلیم و تربیت مشاء

جلد اول
مبانی

حجت الاسلام دکتر محمد داودی

بزهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۳

داودی، محمد، ۱۳۴۵ -

فلسفه تعلیم و تربیت مشاء / محمد داودی. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۳.
ج ۲: جدول، نمودار؛ ۱۷×۲۴ س.م. (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۲۹۷: علوم تربیتی؛ ۳۶)

ISBN : 978-600-298-074-8 (ج ۱)

ISBN : 978-600-298-076-2 (دوره)

بها: ۹۸۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

کتابنامه: ص. [۲۵۵]-۲۵۹؛ همچنین به صورت زیرنویس.

نمایه.

مندرجات: ج ۱. مبانی. ج ۲. تعلیم و تربیت

شماره کتابشناسی ملی

۳۷۶۵۷۸۶

فلسفه تعلیم و تربیت مشاء (ج ۱): مبانی

مؤلف: حجت الاسلام دکتر محمد داودی

ناظر: حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی شبروانی

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

ویرایش و صفحه آرایی: اعتصام

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم-سبحان

قیمت: ۹۸۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۱۱۰۰ (انتشارات ۰۲۵-۳۲۱۱۱۳۰۰)

نمایر: ۰۲۵-۳۲۸۰۳۰۹۰، ص.پ. ۳۱۵۱-۳۷۱۸۵

تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، نبش کوی اُسکو، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۲۶۰۰

Website: www.rnlu.ac.ir

Email: info@rnlu.ac.ir

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این‌رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی علیه السلام بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

این کتاب به عنوان منبع درسی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری برای دانشجویان رشته

«علوم تربیتی» فراهم آمده است که البته دیگر علاقه‌مندان به این زمینه تحقیقی نیز می‌توانند از آن بهره‌مند شوند.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می‌داند از تلاش‌های نویسنده گرامی، حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمد داودی، و نیز ناظر محترم طرح، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی شیروانی و همچنین ارزیاب محترم، حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمد بهشتی تشکر و قدردانی نماید.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۵	مقدمه
۱۳	فصل اول: مبانی معرفت‌شناختی مشاء
۱۴	۱. مبانی برگرفته از معرفت‌شناسی مشاء
۱۴	۱-۱. چیستی معرفت
۱۶	۲-۱. امکان معرفت
۱۶	۳-۱. انواع معرفت
۱۷	۱-۳-۱. معرفت بی‌واسطه و معرفت باواسطه
۲۰	۲-۳-۱. معرفت نظری و عملی
۲۱	۳-۳-۱. معرفت بالقوه و بالفعل
۲۱	۴-۱. ابزارهای کسب معرفت
۲۲	۱-۴-۱. حواس
۲۳	۲-۴-۱. عقل
۲۵	۳-۴-۱. وحی
۲۵	۵-۱. معرفت معتبر
۲۸	۶-۱. چگونگی اثبات اعتبار معرفت
۳۴	۷-۱. مراتب معرفت
۳۵	۸-۱. نتیجه‌گیری: مبانی تعلیم و تربیت برگرفته از معرفت‌شناسی مشاء و دلالت‌های آنها
۳۷	۲. مبانی برگرفته از جامعه‌شناسی معرفت مشاء
۳۸	۱-۲. مشروط بودن معرفت بشری
۳۹	۲-۲. قلمرو معرفت‌های بشری مشروط
۴۲	۳-۲. عوامل مؤثر در تعین معرفت‌های بشری
۴۳	۴-۲. چگونگی ارتباط عوامل تعین‌بخش با معرفت‌های مشروط

۴۴	۵-۲. نتیجه‌گیری: مبانی تعلیم و تربیت برگرفته از جامعه‌شناسی معرفت مشاء و دلالت‌های آنها
۴۶	۳. مبانی برگرفته از فلسفه علم مشاء
۴۶	۳-۱. اجزای علم و تعریف آن
۴۷	۳-۱-۱. موضوع
۴۷	۳-۱-۲. مبادی
۴۹	۳-۱-۳. مسائل
۵۰	۳-۲. سؤالات اساسی علم
۵۲	۳-۳. متافیزیک علوم
۵۷	۳-۴. تبیین در علوم
۵۹	۳-۵. روش تحقیق در علوم
۵۹	۳-۵-۱. روش قیاس
۶۱	۳-۵-۲. روش استقراء
۶۲	۳-۵-۳. روش تجربه
۶۳	۳-۵-۴. روش شهود
۶۳	۳-۵-۵. روش حسی و نقلی
۶۴	۳-۶. طبقه‌بندی علوم
۶۹	۳-۷. جایگاه و ارزش علوم
۶۹	۳-۷-۱. شرافت موضوع
۷۱	۳-۷-۲. اتقان دلایل
۷۳	۳-۷-۳. کثرت منافع
۷۵	۳-۷-۴. جایگاه و ارزش علوم وحیانی
۷۷	۳-۸. ارتباط درونی علوم
۸۱	۳-۹. نتیجه‌گیری: مبانی تعلیم و تربیت برگرفته از فلسفه علم مشاء و دلالت‌های آنها

۸۵	فصل دوم: مبانی مابعدالطبیعی مشاء
۸۶	۲-۱. هستی‌شناسی
۸۶	۲-۱-۱. مفهوم موجود
۸۷	۲-۱-۲. انواع موجودات
۸۸	۲-۱-۳. مراتب موجودات
۹۰	۲-۲. خداشناسی
۹۱	۲-۲-۱. مفهوم واجب‌الوجود
۹۱	۲-۲-۲. اثبات واجب‌الوجود
۹۳	۲-۲-۳. صفات واجب‌الوجود
۹۸	۲-۳. جهان‌شناسی مشاء
۹۸	۲-۳-۱. حدوث جهان

۱۰۰	۲-۳-۲. هدف خدا از آفرینش جهان هستی
۱۰۱	۳-۳-۲. ترتیب و چگونگی صدور ماسوی الله
۱۰۴	۴-۳-۲. چگونگی صدور جهان طبیعت
۱۰۶	۵-۳-۲. نظام احسن
۱۰۸	نتیجه‌گیری: مبانی مابعدالطبیعی تعلیم و تربیت و دلالت‌های آنها

۱۱۱	فصل سوم: مبانی انسان‌شناختی مشاء
۱۱۱	۱-۳. چیستی نفس
۱۱۴	۲-۳. وجود نفس
۱۱۵	۳-۳. تجرد نفس
۱۱۶	۴-۳. رابطه نفس و بدن
۱۱۷	۵-۳. حدود نفس
۱۱۷	۶-۳. قوای نفس
۱۱۹	۱-۶-۳. قوای نباتی نفس
۱۱۹	۲-۶-۳. قوای حیوانی نفس
۱۲۰	۳-۶-۳. قوای ناطقه نفس
۱۲۱	۷-۳. سازوکار فعالیت نفس
۱۲۱	۱-۷-۳. مراتب و سازوکار فعالیت قوای نفس حیوانی
۱۲۶	۲-۷-۳. مراتب و سازوکار قوای نفس ناطقه
۱۳۱	۸-۳. کمال نفس
۱۳۵	۹-۳. بقای نفس
۱۳۵	۱۰-۳. معاد نفس
۱۳۶	نتیجه‌گیری: مبانی انسان‌شناختی تعلیم و تربیت و دلالت‌های آنها

۱۳۹	فصل چهارم: مبانی اخلاق‌شناختی مشاء
۱۴۰	۱-۴. تعریف علم اخلاق
۱۴۲	۲-۴. مفهوم‌شناسی سعادت
۱۴۲	۳-۴. چیستی سعادت
۱۴۷	۴-۴. مراتب سعادت
۱۵۳	۵-۴. راه سعادت از دیدگاه فارابی
۱۶۲	۶-۴. راه سعادت از دیدگاه مسکویه و خواجه نصیرالدین طوسی
۱۶۲	۱-۶-۴. اجناس و انواع فضایل
۱۶۵	۱-۱-۶-۴. فضیلت و شبه فضیلت
۱۶۶	۲-۱-۶-۴. جایگاه عدالت
۱۶۹	۲-۶-۴. ملاک فضیلت: قاعده حد وسط

۱۶۹	۳-۶-۴. اجتناس و انواع رذائل
۱۷۱	۴-۶-۴. راه تخلق به فضایل
۱۷۴	۱-۴-۶-۴. اصول تخلق به فضایل
۱۷۶	۲-۴-۶-۴. راه و روش حفظ فضایل
۱۷۸	۳-۴-۶-۴. راه و روش رفع رذایل
۱۸۰	۷-۴. راه سعادت از دیدگاه ابن سینا
۱۸۴	نقد و بررسی
۱۸۵	نتیجه‌گیری: مبانی اخلاق‌شناختی تعلیم و تربیت و دلالت‌های آنها

۱۸۹	فصل پنجم: مبانی سیاسی اجتماعی مشاء
۱۹۰	۲-۵. ضرورت و خاستگاه جامعه و سیاست
۱۹۳	۲-۵. تعریف سیاست مُدُن و موضوع آن
۱۹۶	۳-۵. جامعه و اجزا و عناصر آن
۱۹۸	۴-۵. انواع جامعه
۲۰۰	۵-۵. جامعه فاضله
۲۰۱	۱-۵-۵. خاستگاه جامعه فاضله
۲۰۱	۲-۵-۵. هدف جامعه فاضله
۲۰۴	۳-۵-۵. اعضای جامعه فاضله
۲۰۷	۴-۵-۵. رئیس جامعه فاضله
۲۰۸	۱-۴-۵-۵. سلسله‌مراتب ریاست و ویژگی‌های رئیس
۲۱۲	۵-۵-۵. ارکان جامعه فاضله
۲۱۵	۶-۵-۵. باورها و رفتارهای اعضای جامعه فاضله
۲۲۳	۷-۵-۵. قانون‌های حاکم بر جامعه فاضله
۲۲۳	۱-۷-۵-۵. محبت
۲۲۷	۲-۷-۵-۵. عدالت
۲۲۹	۸-۵-۵. رابطه دین و سیاست در جامعه فاضله
۲۳۱	۶-۵. جامعه‌های غیرفاضله
۲۳۲	۱-۶-۵. خاستگاه جامعه‌های غیرفاضله
۲۳۵	۲-۶-۵. انواع جامعه‌های غیرفاضله
۲۳۶	۱-۲-۶-۵. جامعه جاهله
۲۳۷	-مدینه ضروریه
۲۳۸	-مدینه بدّاله یا نذاله
۲۳۹	-مدینه خُست
۲۴۰	-مدینه کرامیه
۲۴۲	-مدینه تغلبیه

۲۴۴		مدینه جماعیه یا حریه
۲۴۶		جامعه فاسقه. ۲-۲-۶-۵
۲۴۶		جامعه مبدله. ۳-۲-۶-۵
۲۴۶		جامعه ضاله. ۴-۲-۶-۵
۲۴۷		قانون‌های حاکم بر جامعه‌های غیرفاضله. ۳-۶-۵
۲۴۷		سلطه. ۱-۳-۶-۵
۲۴۷		محبت. ۲-۳-۶-۵
۲۴۸		عدالت طبیعی. ۳-۳-۶-۵
۲۴۹		رابطه دین و سیاست در جوامع غیرفاضله. ۴-۶-۵
۲۵۰		نقد و بررسی
۲۵۱		نتیجه‌گیری: مبانی سیاسی اجتماعی تعلیم و تربیت و دلالت‌های آنها
۲۵۵		منابع و مآخذ

نمایه‌ها

۲۶۱		نمایه اشخاص
۲۶۳		نمایه موضوعات